

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ

Збірник наукових праць

**Випуск 13
Том 2**

Засновано у 2015 році

Рівне – 2021

Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Вип. 13. Том 2 / упоряд. О. Б. Петренко; ред. кол. : О. Б. Петренко, Н. Б. Грицай, Т. С. Ціпан та ін. – Рівне : РДГУ, 2021. – 294 с.

До збірника увійшли наукові праці з теорії і методики освіти та виховання. У наукових розвідках представлено різновекторність сучасних підходів до змісту, форм і технологій освітнього процесу, починаючи від дошкілля і завершуючи вищою школою.

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Петренко Оксана Борисівна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Заступник головного редактора: **Грицай Наталя Богданівна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри природничих наук з методиками навчання Рівненського державного гуманітарного університету;

Відповідальний секретар: **Ціпан Тетяна Степанівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної ради:

Сухомлинська О. В., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, головний науковий співробітник ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського;

Павелків Р. В., доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Федяєва В. Л., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф. Є. Петухова Херсонського державного університету.

Члени редколегії:

Останчук Н. О., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та методики викладання інформатики Рівненського державного гуманітарного університету;

Кобилянський О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри безпеки життєдіяльності Вінницького національного технічного університету;

Мельничук І. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін Тернопільського державного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського;

Пелех Ю. В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи Рівненського державного гуманітарного університету;

Sieradzka-Baziur Bożena (Єсрадзька-Базюр Б.), доктор габілітований, професор, проректор з наукової роботи і освітніх програм, Академія «Ігнатіанум» у м. Кракові (Республіка Польща);

Савчук Б. П., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітніх технологій ім. Б. Ступарика Державного вищого навчального закладу «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника»;

Ящук І. П., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету початкової освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії;

Вихрущ А. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Тернопільського національного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського;

Сойчук Р. Л., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Безкоровайна О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри методики викладання іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету;

Пустовіт Г. П., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри природничо-математичної освіти Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

Ковальчук О. С., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри української та іноземної філології Луцького національного технічного університету;

Баліка Л. М., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Кравченко О. О., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Побірченко Н. С., доктор педагогічних наук, професор, професор надзвичайний на факультеті суспільних та гуманітарних наук Державного вищого навчального закладу імені Вітелона в м.Легніці (Республіка Польща);

Петренко С. В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та методики викладання інформатики Рівненського державного гуманітарного університету;

Дичківська І. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету;

Шадюк (Падалка) О. І., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету;

Zdzislaw SirojC (Здіслав Сіройц), доктор габілітований соціальних наук в галузі педагогіки, професор, професор кафедри педагогіки Інституту педагогіки і психології Вищої школи менеджменту у Варшаві (Республіка Польща);

Jolanta Skubisz (Йоланта Скубіш), доктор соціальних наук в галузі педагогіки, викладач кафедри педагогіки Інституту педагогіки і психології Вищої школи менеджменту у Варшаві (Республіка Польща).

Свідомство про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 21161-10961Р.

Наказом Міністерства освіти і науки України № 409 від 17.03.2020 р. Збірник наукових праць РДГУ «Інноватика у вихованні» включений до Переліку наукових фахових видань України у категорію «Б» у галузі педагогічних наук (спеціальності – 011, 014, 015).

Фаховий збірник наукових праць РДГУ «Інноватика у вихованні» індексується міжнародною наукометричною базою даних **Index Copernicus International**: <https://journals.indexcopernicus.com/search/details?id=48435>

Упорядники: **проф. Петренко О. Б., доц. Ціпан Т. С.**

Науково-бібліографічне редагування: **наукова бібліотека РДГУ.**

Друкується за рішенням Вченої ради РДГУ (протокол № 5 від 27 травня 2021 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

ЗМІСТ

Svitlana Zaskaleta, Oksana Oleksyuk. Organization of independent cognitive activity of students.....	6
Петренко О., Баліка Л., Бричок С. Аспірантура в Україні як основна форма підготовки наукових кадрів: рефлексія тривалістю у століття.....	16
Безкоровайна О., Сад О. Медіаресурси як засіб підвищення ефективності процесу формування іншомовних умінь учнів початкових класів.....	35
Козак Л., Іваненко Н. Використання доповненої реальності як засобу пізнавального розвитку дітей дошкільного віку.....	43
Кристопчук Т. Освіта дорослих у контексті сучасної неперервної освіти в Італійській Республіці: навчання та виховання.....	53
Потапчук Т. Самоосвіта як складова професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів.....	63
Ягоднікова В., Гриньова М. Роль неформальної освіти у вихованні лідерських якостей підлітків.....	73
Tamara Bilous, Iryna, Vietrova, Olena Verovkina. The balance between language acquisition and language learning in ELC.....	82
Olena Kasatkina-Kubyshkina, Alla Fridrikh, Yuliia Kuriata. Project-based learning in a foreign language classroom: peculiarities of implementation.....	90
Larysa Slyvka, Nataliia Koturbash. Public initiatives in implementation Educational programs of healthcare content: Ukrainian and Polish experience.....	99
Pavlo Kindrat. Career guidance work among college students studying on it specialties.....	107
Бляшевська А., Дмитренко Н., Федорець М. Проектна діяльність у системі формування рідномовної та іншомовної комунікативної компетентностей майбутніх фахівців початкової освіти.....	116
Гринькова Н., Стельмашук Ж. Формування відповідального ставлення до батьківства у майбутніх учителів початкової школи: теоретичні та практичні аспекти.....	127
Петренко С., Павелків О. Організація дистанційного навчання в умовах пандемії COVID-19: аналіз міжнародного досвіду Європейських країн.....	137
Стеблецький А. Чинники забезпечення якості вищої освіти в умовах онлайн навчання.....	153
Триндюк В., Мартинюк А., Губіна А. Особливості організації занять з іноземної мови в умовах змішаного навчання.....	165
Ціпан Т. Партнерська взаємодія в діаді «сім'я – школа».....	176
Шетеля Н. Галузь культури і мистецтв: сучасний зміст і бачення..	186
Шурин О. Реалізація особистісно орієнтованого підходу у професійній підготовці майбутнього вчителя.....	196

Щербакова Н. Готовність учнів початкової школи до гуманних взаємин із однолітками.....	203
Юрчук О. Формування мотивації до фізкультурно-оздоровчої роботи в ЗДО здобувачів вищої освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта».....	212
Ясногурська Л. Роль ігрових освітніх технологій у навчанні іноземних мов.....	223
Доробки молодих науковців	
Денисова С., Кузьмич О., Ніколаєва І. Мотивація вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти.....	232
Євсович Р. Історико-педагогічний аналіз генези гуманізації і гуманітаризації вищої освіти України.....	240
Єрко Г., Курчаба О., Луцюк Ю., Філюк О. Особливості використання інтерактивної платформи Mozaik в освітньому процесі суспільствознавчих дисциплін.....	249
Свищ Л. Ціннісна складова сучасної професійної підготовки майбутніх фахівців з іноземної філології.....	258
Синіцька Н. Технології формування готовності майбутніх учителів математики до диференційованого навчання.....	270
Черниш Н. Становлення правової освіти у вищій військовій школі як комплексна історико-педагогічна проблема.....	277

Гринькова Надія

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методики виховання
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна

ORCID: 0000-0002-5774-8699

e-mail: nadiia.hrynkova@rshu.edu.ua

Стельмашук Жанна

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методики виховання
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна

ORCID: 0000-0003-2368-4209

e-mail: zhanna.stelmashuk@rshu.edu.ua

ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ ДО БАТЬКІВСТВА У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Анотація. У статті представлено теоретичні та практичні аспекти формування відповідального ставлення до батьківства у майбутніх учителів початкової школи. З'ясовано, що старший юнацький вік має значний потенціал для підготовки до якісного виконання батьківських обов'язків. Узагальнено, що відповідальне батьківство – це сукупність сформованих у молоді батьківських якостей, батьківських почуттів, знань та навичок, в основі яких лежить готовність майбутніх батьків відповідати перед собою та суспільством за виконання батьківських функцій та виховання власних дітей. Наголошено на значному потенціалі у формуванні відповідального ставлення до батьківства таких навчальних дисциплін, як «Педагогіка», «Педагогічна майстерність», «Теорія та методика виховання», «Сімейне виховання молодших школярів».

Обґрунтовано, що ефективна організація позааудиторної виховної роботи має ґрунтуватись на принципі поєднання педагогічного керування з розвитком активності, самостійності та ініціативності, що сприятиме формуванню у майбутніх учителів початкової школи складових відповідального ставлення до батьківства: когнітивного, емоційно-ціннісного та поведінкового.

Зроблено висновок про те, що формування відповідального ставлення до батьківства буде ефективним за умови врахування вікових та індивідуальних особливостей студентської молоді, наповнення змісту навчальних дисциплін відповідними темами про відповідальне

батьківство, використання активних форм і методів організації освітнього процесу та виховної роботи куратора.

Ключові слова: батьківство, відповідальне ставлення до батьківства, формування відповідального ставлення до батьківства, майбутні учителі початкової школи, позааудиторна виховна робота, активні форми і методи організації освітнього процесу.

Постановка проблеми. «Дехто думає, що любити дітей це найлегша справа, найпростіша. Бути добрим, бути рідним своїй дитині, бажати добра, бути доброзичливим – це вже і є любов. Насправді це не так. Любити дітей – це, якби сказав, найтонша, найскладніша і наймудріша річ, яка приходить з досвідом. Справжня любов поєднує в собі відповідальність за дитину і бажання добра». Ці слова належать видатному українському педагогу В. О. Сухомлинському.

Батьківство є базовою життєвою місією, важливим станом та значною соціально-психологічною функцією кожної особистості. Характер батьківства стає гарантом особистого успіху людини та основою щасливої сім'ї, відтак майбутнього суспільства, саме тому батьківство кожної людини повинно бути усвідомленим та, безумовно, відповідальним.

Слід зазначити, що сучасна молодь орієнтована більше на професійні та кар'єрні досягнення, соціальну та фінансову незалежність, підготовку до майбутнього сімейного життя, а до батьківства найчастіше обмежується вирішенням матеріальних питань та мало уваги приділяє психолого-педагогічному аспекту. Отже, головне – відповідальне ставлення до майбутнього батьківства, питання створення сім'ї, заплановане народження та усвідомлене виховання дітей відходять на задній план. Наслідком цього є неготовність молоді до виконання ролі батьків, неспроможність створити належні умови для повноцінного розвитку та виховання своєї дитини.

Окрім того, одним із ключових компонентів концепції «Нова українська школа» є педагогіка партнерства, яка ґрунтується на побудові ефективної взаємодії між учнем, учителем і батьками. З метою реалізації означеного компонента необхідним є виховання у майбутніх учителів початкової школи відповідального ставлення до батьківства.

Старший юнацький вік є одним з важливих етапів розвитку особистості, періодом самовизначення, становлення механізмів самоусвідомлення та становлення ідентичності, самосвідомості, і тому має значний потенціал для формування відповідального ставлення до батьківства у майбутніх учителів початкової школи.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Феномен усвідомленого батьківства був предметом наукових розвідок З. Бондаренко (2014), Л. Буніної (2004), В. Кравця (2001), Р. Овчарової (2006) та ін.

Проблема відповідального ставлення до батьківства досліджувалася багатьма вченими-педагогами та психологами, серед яких О. Безпалько,

Т. Лях (2003), О. Лещенко (2010), О. Смалько (2016), К. Федюшкіна (2020) та ін.

Незважаючи на значну кількість наукових праць з різних аспектів проблеми формування відповідального ставлення до батьківства, на сучасному етапі розвитку педагогічної науки і практики існує необхідність удосконалення змісту освіти, розроблення і запровадження відповідних форм, методів, які спрямовані на підготовку молоді до створення сім'ї та становлення відповідального батьківства.

У контексті вищезазначеного **метою** статті є розкриття теоретичних та практичних аспектів проблеми формування відповідального ставлення до батьківства у майбутніх учителів початкової школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Слід зауважити, що у психолого-педагогічній літературі немає єдиного підходу до змісту поняття «батьківство», оскільки воно є багатоаспектним та різностороннім.

Так, у «Педагогічному словнику для молодих батьків» (2002) зазначено, що «батьківство – кровне споріднення батьків з їхньою дитиною, яке визначається на основі документів про шлюб і свідоцтва про народження дитини та на добровільному визнанні себе батьками дитини, яка народилася поза шлюбом» (2002, с. 39).

Своєю чергою О. Безпалько, Т. Лях, В. Молочний, Т. Цюман під батьківством розуміють процес забезпечення батьками (рідними чи прийомними) необхідних умов для повноцінного розвитку, виховання та навчання дітей (2003).

У праці І. Трубавіної наголошено, що батьківство може бути усвідомленим і обов'язково, за цих умов, відповідальним, тобто *усвідомлене батьківство* є ширшим поняттям за *відповідальне* та включає його в себе. Усвідомлене батьківство, на її думку, містить у собі сімейні цінності, ролі, особливі знання, життєві і батьківські вміння. Відповідальне батьківство передбачає відповідальність батьків за свою репродуктивну батьківську поведінку, за життя і виховання дитини тощо (Трубавіна, 2000, с. 70).

Аналіз різних підходів до тлумачення поняття «батьківство» дав змогу зробити узагальнення, що відповідальне батьківство – це сукупність сформованих у молоді батьківських якостей, батьківських почуттів, знань та навичок, в основі яких готовність майбутніх батьків відповідати перед собою та суспільством за виконання батьківських функцій та виховання власних дітей.

Проведений науковий пошук дав підстави констатувати, що категорія *відповідального ставлення до батьківства* стала розроблятися в соціально-педагогічній науці порівняно недавно. Варто згадати про дослідження проблеми у дисертаційних роботах О. Лещенко та О. Смалько.

Нам імпонує думка О. Смалько, котра, об'єднуючи поняття «батьківство», «відповідальність» і «ставлення», обринувала зміст

поняття *відповідальне ставлення до батьківства* як стійку внутрішню якість особистості, що базується на усвідомленні особистістю власного життєвого вибору та готовності самостійно вирішувати завдання, пов'язані зі створенням сім'ї, народженням та вихованням дітей, і відображає усвідомлене прийняття системи власної відповідальної залежності від своєї сім'ї та суспільства (2015).

Дослідниця О. Лещенко окреслила відповідальне ставлення до батьківства як особистісну позицію, зумовлену знаннями в галузі педагогіки, психології, моралі та етики, а також комплексом особистісних переконань, сімейних цінностей та стійкою відповідальною поведінкою особистості щодо практичної реалізації знань та умінь у батьківстві. Авторка виокремила у структурі відповідального батьківства такі компоненти: когнітивний, емоційно-ціннісний та поведінковий (Лещенко, 2010, с. 67).

Формування відповідального ставлення до батьківства у майбутніх учителів початкової школи представляє собою цілеспрямований та організований процес впливу на свідомість, почуття, волю особистості здобувачів вищої освіти з метою трансформації особистісних цінностей батьківства у надіндивідуальне ціле, виховання у них сукупності стійких властивостей та якостей, необхідних майбутнім мамам і татам.

Формування готовності та відповідального ставлення до батьківства є одним із завдань професійної підготовки майбутніх учителів у закладі вищої освіти, навчання у яких є водночас початком самостійного життя особистості, коли вони опиняються у ситуації прийняття власних рішень, які стосуються як особистісного, так і професійного становлення.

Для юнацького віку притаманні певні уявлення у розумінні співвідношення між коханням і шлюбом, нереалістичність у сприйнятті себе та оточуючих, споживацькі тенденції стосовно майбутньої сім'ї та супутника життя, народження дітей тощо (Кон, 1989).

Як зазначили Б. Борисенко, І. Кон, батьківство є частиною особистісної сфери людини, що поєднує сформовані цінності, потреби, мотиви і відносини, які досить ефективно розвиваються саме в юнацькому віці (Борисенко, 2007; Кон, 1978). Саме тому у процесі формування відповідального ставлення зроблено акцент на становленні у студентів батьківства як цінності; формування у молоді відповідальної поведінки у системі сім'я-суспільство, батьки-діти, чоловік-дружина.

У зв'язку з цим варто зазначити, що у роботі зі здобувачами закладів вищої освіти важливим є не лише формування фахової компетентності, а й створення умов для активізації потенційних ресурсів особистості, які сприятимуть продуктивній реалізації обраного життєвого шляху особистості. Тому, формування відповідального ставлення до батьківства у майбутніх учителів початкової школи відбувається під час освітнього процесу.

Зміст освітніх програм у ЗВО повинен бути також спрямований на формування відповідального ставлення до батьківства. З цією метою, на

нашу думку, необхідно включити до змісту навчальних дисциплін фахової складової відповідні теми, що дають змогу здобувачам освіти засвоїти сутність відповідального батьківства, сформувати уміння реалізовувати у взаємодії та спілкуванні з дітьми, під час моделювання та розв'язання педагогічних ситуацій щодо формування відповідального ставлення до батьківства. Значний потенціал у цьому контексті мають такі навчальні дисципліни, як «Педагогіка», «Педагогічна майстерність», «Теорія та методика виховання», «Сімейне виховання молодших школярів».

У контексті реалізації означеної проблеми провідну роль відграє мотивація особистості майбутніх учителів, яка виступає своєрідним регулятором і визначає їх поведінку у реалізації потреби самовираження та самоствердження.

Слід ураховувати, що внутрішня мотивація породжується предметною діяльністю і пов'язана з конкретним змістом діяльності (емоційність, новизна, динамічність, улюблені заняття і т. д.). Тому для формування позитивної мотивації необхідно враховувати індивідуальні особливості та особистісний інтерес здобувачів освіти.

Розвиток мотивації і потреб особистості залежить від тих видів діяльності та спілкування, у які включена особистість, а також від того, які можливості має вона для прояву ініціативи та самостійності. Значний потенціал задля цього має позааудиторна виховна робота, що повинна передбачати використання активних форм і методів формування відповідального ставлення до батьківства у майбутніх учителів початкової школи.

Формування відповідального ставлення до батьківства у позааудиторній роботі передбачає вирішення таких завдань: поглиблення правових та психолого-педагогічних знань майбутніх учителів початкової школи про роль батьків, батьківську позицію та відповідальність; створення сприятливих умов у освітньому середовищі університету з формування позитивної мотивації на відповідальне батьківство; розвиток сімейних, соціальних, фінансових, суспільних, духовних, інтелектуальних, фізичних потреб і цінностей студентства; розвиток комунікативних, організаторських, креативних умінь та вмій конструктивного впливу на подружжя, дітей, інших членів родини; розвиток емоційного інтелекту особистості; формування активної позиції щодо виховання дітей, навичок, спрямованих на доброзичливе, толерантне спілкування між подружжям і дітьми, навичок сімейної взаємодопомоги, досвіду взаємодії з власними батьками тощо (Смалько, 2015, с. 176).

Використання у позааудиторній виховній роботі різноманітних активних форм та методів має ґрунтуватись на принципі поєднання педагогічного керування з розвитком активності, самостійності та ініціативності, що сприятиме формуванню у майбутніх учителів початкової школи складових відповідального ставлення до батьківства: когнітивного, емоційно-ціннісного та поведінкового. До числа ефективних форм, які слід застосовувати, віднесемо такі: відеолекції, проблемні

семінари, тренінги, рольові ігри, зустрічі «у колі сім'ї», «уроки взаємонавчання» із запрошенням батьків студентів до обговорення актуальних проблем, проведення спільних занять, акцій тощо.

Публічному обговоренню спірних питань, розвитку критичного мислення, формуванню умінь визначати власну позицію сприятиме також використання у процесі формування у студентів відповідального ставлення до батьківства дискусій та диспутів, наприклад, «Дискусій із відкритим кінцем». Сутність цих дискусій криється у виявленні протилежних поглядів на батьківство і відповідальність батьків, в обговоренні суперечливих позицій студентів щодо відповідальності матері та батька за виховання дитини, формування у них толерантного ставлення до інших членів сім'ї тощо. Така форма роботи передбачає вияв різних поглядів студентів на проблеми відповідального ставлення до батьківства. Варто зреалізувати диспути на теми: «Хто в домі головний?», «Владна мама: плюси й мінуси».

Так, цікавими для здобувачів освіти є також панельні дискусії («Формула сімейного щастя», «Батьки очима сучасних дітей», «Роль батька у вихованні дитини»), дебати («Партнерство у сім'ї»), бесіди («Батьківська відповідальність і відповідальне ставлення до батьківства», «Чи легко бути батьками?»), рольові ігри («Я – мама»), перегляди відеороликів тощо.

З метою усвідомлення майбутніми учителями початкової школи необхідності й доцільності оволодіння системою знань про батьківство, батьківські функції, важливості сформованості відповідального ставлення до батьківства для успішного сімейного життя; необхідності формування відповідальної поведінки у ставленні до себе, інших людей та формування внутрішньої потреби у студентів бути батьками необхідно проводити години куратора на теми: «Щаслива дитина: яка вона», «Розумна любов до дитини», «Толерантність і тактовність як цінності», «Цінності сімейного виховання», «Здоров'я дівчини, жінки, мами».

Тож, можемо зробити висновок, що для розвитку юнаків та дівчат необхідне формування ціннісних орієнтацій загалом та ціннісних орієнтацій на батьківство зокрема, які зумовлюватимуть їхню діяльність, формуватимуть певні орієнтири, зокрема орієнтири на якісне батьківство.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, формування відповідального ставлення до батьківства у майбутніх учителів початкової школи буде ефективним за умови врахування вікових та індивідуальних особливостей студентської молоді, наповнення змісту навчальних дисциплін відповідними темами про відповідальне батьківство, використання активних форм і методів організації освітнього процесу та виховної роботи куратора. Перспективи подальших наукових розвідок у контексті означеної проблеми вбачаємо у дослідженні відповідних сучасних технологій та розробці програм студентських гуртків і проблемних груп щодо формування відповідального батьківства у майбутніх учителів початкової школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Бондаренко, З. (2014) Психолого-педагогічні засади підготовки студентської молоді до усвідомленого батьківства. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. Додаток 4 до Вип. 31, Том III (11): Тематичний випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання». К.: Гнозис. 382 с.

Буніна, Л. (2004). Соціально-педагогічний підхід до розуміння сутності батьківства. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. № 4. СС. 145–150.

Кравець, В. (2001). *Психофізіологічні та психолого-педагогічні аспекти формування усвідомленого батьківства*. К.: Академія. 244 с.

Овчарова, Р. (2006). *Родительство как психологический феномен: учебное пособие*. М.: Московский психологический институт. 496 с.

Усвідомлене батьківство як умова повноцінного розвитку дитини: *метод. матеріали для тренера* / О. В. Безпалько, Т. Л. Лях, В. В. Молочний, Т. П. Цюман; заг. ред. Г. М. Лактіонова. К.: Наук. світ, 2003. 107 с.

Лещенко, О. (2010). *Соціально-педагогічні умови формування відповідального ставлення до батьківства у молодого подружжя*. Кандидат педагогічних наук. Запоріжжя. 258 с.

Смалько, О. (2016). *Формування відповідального ставлення до батьківства у студентів класичного університету в процесі позааудиторної виховної роботи*. Кандидат педагогічних наук. Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. 270 с.

Федюшкіна, К. (2020). *Формування усвідомленого ставлення до батьківства у здобувачів професійно-технічної освіти*. Кандидат педагогічних наук. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова МОН України. 2020. 315 с.

Педагогічний словник для молодих батьків (2002). К.: ДЦССМ. 348 с.

Трубавіна, І. (2000). *Зміст та форми просвітницької роботи з батьками* : наук.-метод. матеріали для працівників соц. служб, учителів, соц. педагогів, студентів пед. вузів. Київ: УДЦССМ. 88 с.

Кон, И. (1989). *Психология ранней юности: книга для учителя*. М.: Просвещение. 255 с.

Борисенко, Ю. (2007). *Психология отцовства*. М.: «ИГ-СОЦИН», 2007. 220 с.

Кон, И. (1978). *Открытие «Я»*. М.: Политиздат. 367 с.

REFERENCES:

Bondarenko, Z. (2014). *Psychological and pedagogical principles of preparing student youth for conscious parenting*. *Humanitarnyi visnyk DVNZ "Pereiaslav-Khmelnytskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Hryhoriia Skovorody"*. *Dodatok 4 do Vyp. 31*,

Tom III (11): Tematychnyi vypusk “Mizhnarodni Chelpanivski psykholoho-pedahohichni chytannia”. K.: Hnozys. 382 s. [in Ukrainian].

Bunina, L. (2004). Sotsialno-pedahohichni pidkhid do rozuminnia сутности batkivstva. [Socio-pedagogical approach to understanding the essence of fatherhood]. *Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity. No 4.* SS. 145–150. [in Ukrainian].

Kravets, V. (2001). *Psykhofiziologichni ta psykholoho-pedahohichni aspekty formuvannia usvidomlenoho batkivstva.* [Psychophysiological and psychological-pedagogical aspects of the formation of responsible parenting]. K.: Akademiia. 244 s. [in Ukrainian].

Ovcharova. R. (2006). *Roditelstvo kak psikhologicheskii fenomen.* [Parenting as a psychological phenomenon]: uchebnoye posobiye. M.: Moskovskiy psikhologicheskii institut. 496 s. [in Russian].

Usvidomlene batkivstvo yak umova povnotsinnoho rozvytku dytyny [Realized paternity as condition for valuable development of child]: metod. materialy dlia trenera / O. V. Bezpalko, T. L. Liakh, V. V. Molochnyi, T. P. Tsiuman; zah. red. H. M. Laktionova. K.: Nauk. svit, 2003. 107 s. [in Ukrainian].

Leshchenko, O. (2010). *Sotsialno-pedahohichni umovy formuvannia vidpovidalnoho stavlennia do batkivstva u molodoho podruzzhia.* [Socio-pedagogical conditions for the formation of a responsible attitude to parenthood in a young spouse]. Kandydat pedahohichnykh nauk. Zaporizhzhia. 258 s. [in Ukrainian].

Smalko, O. (2016). *Formuvannia vidpovidalnoho stavlennia do batkivstva u studentiv klasychnoho universytetu v protsesi pozaaudytornoj vykhovnoy roboty.* [Formation of a responsible attitude to parenthood for students of classical university in the process of extracurricular educational work]. Kandydat pedahohichnykh nauk. Uman. derzh. ped. un-t im. Pavla Tychyny. 270 s. [in Ukrainian].

Fediushkina, K. (2020). *Formuvannia usvidomlenoho stavlennia do batkivstva u zdobuvachiv profesiino-tekhnichnoi osvity.* [Formation of responsible attitude to parenthood in applicants for vocational education]. Kandydat pedahohichnykh nauk. Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M. P. Drahomanova MON Ukrainy. 2020. 315 s. [in Ukrainian].

Pedahohichniy slovnyk dlia molodykh batkiv [Pedagogical dictionary for young parents] (2002). Kyiv: DTsSSM. 348 s. [in Ukrainian].

Trubavina, I. (2000). *Zmist ta formy prosvitnytskoi roboty z batkami* [Content and forms of educational work with parents]: nauk.-metod. materialy dlia pratsivnykiv sots. sluzhbb, uchyteliv, sots. pedahohiv, studentiv ped. vuziv. Kyiv: UDTsSSM. 88 s. [in Ukrainian].

Kon, I. (1989). *Psikhologiya ranney yunosti* [Psychology of early adolescence]: kniga dlya uchitelya. Moskva: Prosveshcheniye. 255 s. [in Russian].

Borisenko. Yu. (2007). *Psikhologiya ottsovstva.* [The psychology of paternity]. Moskva; Obninsk: «IG-SOTsIN». 2007. 220 s. [in Russian].

Kon, I. (1978). *Otkrytiye "Ya"*. [Discovery of "I"]. M.: Politizdat. 367 s. [in Russian].

**FORMATION OF A RESPONSIBLE ATTITUDE TO PARENTHOOD
FOR FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS: THEORETICAL
AND PRACTICAL ASPECTS**

Nadiia Hrynkova

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Theory
and Methods of Education
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0002-5774-8699

e-mail: nadiia.hrynkova@rshu.edu.ua

Zhanna Stelmashuk

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Theory
and Methods of Education
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0003-2368-4209

e-mail: zhanna.stelmashuk@rshu.edu.ua

Abstract. The article presents theoretical and practical aspects of the formation of a responsible attitude to parenthood in future primary school teachers. Older adolescence has been found to have significant potential for responsible parenthood. It is generalized that a responsible parenthood is a set of parental qualities, parental feelings, knowledge and skills formed in young people, based on the readiness of future parents to be responsible to themselves and society for performing parental functions and raising their own children. The process of forming a responsible attitude to parenthood in future primary school teachers is characterized as a purposeful influence on the consciousness of the individual in order to transform the personal values of parenthood into a supra-individual whole, educating them in a set of stable qualities and qualities needed by expectant mothers and fathers.

Emphasis is placed on the significant potential in the formation of a responsible attitude to parenthood in such disciplines as "Pedagogy", "Pedagogical Skills", "Theory and Methods of Education", "Family Education for Primary Schoolchildren". The importance of extracurricular educational work has been practically proved, which should include the use of active forms and methods of forming a responsible attitude to parenthood in future primary school teachers. The use of various active forms and methods in extracurricular educational work should be based on the principle of combining pedagogical management with the development of activity, independence and initiative,

which will contribute to the formation of future primary school teachers responsible for parenting: cognitive, emotional and behavioral. It is stated that the formation of a responsible attitude to parenthood in future primary school teachers will be effective if the age and individual characteristics of student youth, filling the content of disciplines with relevant topics on responsible parenthood, the use of active forms and methods of educational process and educational work of the curator.

Keywords: the parenthood, a responsible parenthood, the formation of a responsible attitude to parenthood, future primary school teachers, extracurricular educational work, active forms and methods of organizing the educational process.

Стаття надійшла до редакції 06. 05. 2021 р.

Наукове видання

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ
Збірник наукових праць

Випуск 13
Том 2

Упорядники:
проф. Петренко О. Б., доц. Ціпан Т. С., доц. Баліка Л. М.

Науково-бібліографічне редагування:
наукова бібліотека РДГУ

Підписано до друку 27.05.2021 р.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 18,1. Замовлення №205/2. Наклад 300

I – 66 **Інноватика у вихованні** : зб. наук. пр. Вип. 13. Том 2 / упоряд.
О. Б. Петренко; ред. кол. : О. Б. Петренко, Н. Б. Грицай, Т. С. Ціпан та ін. – Рівне :
РДГУ, 2021. – 294 с.

УДК 37 : 005.591.6
ББК 74.200

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2021

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
УРМ-ПОЛІГРАФ
вул. Київська, 36, м. Рівне, 33027;
тел.: 0800 - 33 - 51 - 57